(ZEITUNGSDRUCKSACHE) Ч. 21. 21. травня 1944. Рік II.

ХОЛМСЬКА ЗЕМЛЯ

РЕДАКЦІЯ: Краків, Ожешкової 7. Тел. 163-47
АДМІНІСТРАЦІЯ: Краків, Райхсштрассе 34. Тел. 230-39

ТИЖНЕВИК
„Cholmer Land" Wochenausgabe
SCHRIFTLEITUNG: Krakau, Orzeszkowagasse 7. — Fernruf 163-47
VERWALTUNG: Reichsstrasse 34. — Fernruf 230-39, 146-42 (7a)

ПЕРЕДПЛАТА:
Чвертьрічно — 3.50 зл.
піврічно . . . 7.— зл.
Ціна прим. 30 сот.

Рішучий протест представників Православних Церков проти підступного большевицького вбивства

КРАКІВ. — Генеральний Губернатор, державний мін. д-р Франк, у приявності представників уряду Генеральної Губернії, з шефом уряду, державним секретарем д-ром Бюлером у проводі, прийняв найвищих достойників Української Автокефальної Православної Церкви і Автономної Православної Церкви в Україні, які тепер знаходяться в Генеральній Губернії. Відвідини князів Церкви, які з'явилися на замку в Кракові в супроводі численних єпископів, разом із найвищими достойниками Православної Церкви в Генеральній Губернії, відбулися на їхнє бажання, щоб висловити Генеральному Губернаторові, д-рові Франкові, як представникові Фюрера в Генеральній Губернії, свою якнайсердечнішу вдячність за гостинність і підтримку з боку німецької влади у всіх церковних і особистих справах, що торкаються православного духовенства і вірних у Генеральній Губернії від тієї хвилини, коли вони, з уваги на загрозу пімсти з боку большевиків, були змушені покинути свою батьківщину. Прийняття, що відбулися у святочній залі замку в урочистих рямках, стояло під знаком взаємного сердечного порозуміння. Щирими словами вдячности зверталися достойники Православних Церков України і Генеральної Губернії до д-ра Франка, дякуючи йому за доброзичливу поставу німецької адміністрації до всіх потреб Православної Церкви та за опіку німецьких чинників, які задоволяли релігійні потреби православних вірних. При цьому голови Православної Церкви України підкреслили свою непохитну віру, що раніше, чи пізніше вернуться до своїх, хвилево покинутих дієцезій, щоб продовжувати свою, перервану тепер, працю в інтересі Української Православної Церкви.

„Віримо, — сказав м. ін. архиєпископ Пантелеймон з Києва, — що недалека година, коли німецька армія за Божою допомогою знищить всесвітнього ворога християнської і людської культури, большевицький комунізм, і коли ми знову у вільному дусі зможемо виконувати наші церковні й громадянські обов'язки". Промови церковних достойників були виголошені під знаком сильної віри у велику місію, яку взяла на себе Німеччина в боротьбі проти большевизму.

ГЛИБОКА ВІДРАЗА ДО БОЛЬШЕВИЗМУ.

З приводу прийняття в Генерального Губернатора, князі Православної Церкви склали в імені єпископату, духовенства та багатьох міліонів вірних їхньої церкви, заяви про поставу Православної Церкви до Москви. В тих резолюціях, що їх, після прочитання, вручено д-рові Франкові і що їх попідписували члени поодиноких Соборів Єпископів, висловлено також глибоку відразу, з якою православний світ прийняв вістку про підступне вбивство виленського митрополита Сергія, голови Православної Церкви в Литві і Латвії, який згинув із рук большевицьких агентів. При цьому підкреслено, що цей брутальний акт пімсти Сталіна на гідному представникові православної віри ще більш засталює серця всіх вірних. Жадоба нищення большевиків заохочуватиме вірних Православної Церкви до ще більшої жертвенности в майбутньому та до ще більшої стійкости у боротьбі, яку веде Православна Церква та її вірні, в імені правди, з темнотою і хаосом.

„ЯК ДОВГО ІСНУВАТИМЕ БОЛЬШЕВИЗМ — НЕ ПРИПИНЯТЬСЯ ЗЛОЧИНИ".

Київський митрополит Полікарп, адміністратор Української Автокефальної Православної Церкви України, відчитав таку постанову:

„Священний Собор Єпископів Української Автокефальної Православної Церкви, з приводу вбивства большевицькими аґентами в ніч з 29 на 30 квітня 1944 р. виленського митрополита Сергія, екзарха Литви і Латвії, прийняв таку постанову: Священний Собор Єпископів У. А. П. Ц. стверджує з огидою, що політика й тактика большевизму і тепер користується найнерозбірливішими і найбруднішими засобами, щоб вплинути на вищих духовних достойників, не спиняючись перед уживанням насильства і терористичних вбивств. Як довго існуватиме в Европі ганьба культури — большевизм, так довго не припиняться подібні злочини. Тільки з остаточним знищенням большевицького хаосу може настати справжній спокій во Христі Господі, про який наша Церква у своїх храмах завсіди молиться". Цю постанову підписали: Полікарп, митрополит-адміністратор, голова Священного Собору Єпископів Української Автокефальної Православної Церкви, та члени Собору Єпископів У. А. П. Ц.: архиєпископ Ніканор з Києва, архиєпископ Ігор з Умані, архиєпископ Геннадій з Дніпропетрівська, єпископ Сильвестер з Лубен, єпископ Володимир з Єлисаветграду, єпископ Сергій з Мелітополя, єпископ В'ячеслав з Дубна, архимандрит Досифей з Полтави, та єпископ Платон з Рівного, секретар Собору Єпископів Української Автокефальної Православної Церкви.

„СПОКІЙ І РЕЛІГІЙНА СВОБОДА ЗАПАНУЮТЬ ПІСЛЯ ЗНИЩЕННЯ БОЛЬШЕВИЗМУ".

В імені Автономної Православної Церкви в Україні відчитав архиєпископ Пантелеймон наступну постанову:

„Собор Єпископів Православної Автономної Церкви в Україні з великим обуренням і глибоким жалем прийняв вістку про мученицьку смерть замордованого митрополита Сергія, голови Прибалтійського Ексархату. Це нове вбивство живо викликає в нашій пам'яті згадку про вбивство високошанованого митрополита Олексія, голови нашої Церкви. Тут знову виявляється кривава рука московського большевизму, що невблаганно гнобить і переслідує Православну Церкву, її єрархів, і вірних всіма засобами. Митрополит Сергій був глибоко свідомий мерзотної істотности большевизму і тому рішуче від нього відвернувся. Тому то він мусів стати жертвою кровожадної Москви. Але ця кров пролита не даремно. Як смерть митрополита Олексія, так і кров митрополита Сергія ще більше скріплює нашу впевненість і віру, що спокій і релігійна свобода запанують тільки тоді, коли пекельні сили большевизму будуть остаточно знищені." Цей документ має такі підписи: Архиєпископ Пантелеймон з Києва, єпископ Леонтій з Житомира й Бердичева, єпископ Димитрій в Катеринослава, єпископ Євлогій з Винниці і Браїлова, єпископ Федір з Рівного, вікарій волинської дієцезії.

СМЕРТЬ ЗАМУЧЕНОГО ЄРАРХА ПРОБУДИТЬ ПРИСПАНЕ СУМЛІННЯ СВІТУ.

Митрополит Автокефальної Православної Церкви в Генеральній Губернії Діонісій, Архиєпископ Варшави, відчитав перед Генеральним Губернатором таку заяву:

„Священний Собор Єпископів Св. Автокефальної Православної Церкви в Ген. Губернії, у зв'язку з відомістю про трагічну смерть Високопреосвященнішого Митрополита Сергія, голови Православної Церкви в Литві і Латвії, висловлює своє братнє співчуття осиротілій Церкві та якнайгостріше картає це нове ганебне большевицьке вбивство. Цей злочин ще раз підкреслив дійсне обличчя большевизму у відношенні до релігії та носіїв духовного звання. Таким чином нова жертва входить у безконечний спис духовних осіб, убитих упродовж літ большевицькою підступною рукою. Безбожницькі стріли у служителів Церкви ще більше підносять серця вірних і заохочують їх до жертв і відданости а мученицька кров святителів стає купіллю, через яку ми йдемо до перемоги в тяжкій боротьбі, що її вічно ведуть вояки правди Божої з темрявою і хаосом. Нехай же Господь упокоїть в селеніях праведників душу замученого єрарха, смерть якого нехай пробудить приспане сумління світу". Цю заяву підписали: Діонісій, архиєпископ Варшави і митрополит Св. Автокефальної Православної Церкви в Генеральній Губернії, Іларіон, митрополит Холмський і Підляський, Палладій, архиєпископ Краківський, Лемківський і Львівський.

СПІВЧУТТЯ І ЗАПЕВНЕННЯ.

Генеральний Губернатор відповів на щирі слова князів Православної Церкви сердечною промовою, з якої видно було велике співчуття з німецького боку для православних вірних, що їх постигла в сучасній хвилині така сумна доля під большевицьким ярмом. Генеральний Губернатор сказав дослівно м. ін. ось що: „З глибоким зворушенням приймаю до відома Ваші заяви. Це являється запереченням всякого державного і громадського ладу, коли в державі представники святої інституції не знаходять уже охорони. Чи ж денебудь існує таке обвинувачення проти якоїнебудь державної системи, як Ваше, що полягає вже в тому, що Ви, — які нічого іншого не хочете, як тільки служити душевним потребам Вашого народу, — були змушені втікати зі своєї власної батьківщини? Можу Вам дати тільки те одне запевнення: Я прийняв до відома Ваші слова вірної єдности у вірі в перемогу німецької збройної сили. Ви знову вернетеся до Ваших церков, Ви знову проводитимете Вашими вірними, Ви знову зможете сповнювати свої святі закони у Вашій батьківщині. У всіх европейських та інших культурних країнах завсіди мали місце релігійні суперечки. Хоч яке це сумне, все ж таки це може й проба, яку з Божої волі мусять Церкви взяти на себе. Але одне певне: Безбожницький рух був тільки один раз, а саме большевизм і це є вирішне в теперішньому часі. Хто на цій землі вибирає ім'я Боже, цей мусить бути проти жидівського большевизму. Ви з глибоким болем піднесли протест проти нового ганебного вчинку большевизму, а саме вбивства одного з найдостойніших Ваших членів. І я та всі зі мною схиляємо чоло перед достойними тлінними останками цього мученика Вашої Церкви. Життя всіх нас знаходиться в Божій руці. Сьогодні боротьба духа і боротьба заліза можлива тільки в одному напрямі. Чесно живе лише той, хто веде чесну боротьбу проти большевизму. Запевнюючи Вас про мою вдячність і моє признання, висловлюю радісну впевненість, що спільними зусиллями вдасться привернути знову Вам, мої Панове Єпископи, Ваші права. Хай мої найкращі бажання супроводять Вас у Вашому святому ділі і для довірених Вам народів".

* * *

Пополудні високі церковні достойники були гістьми Президента Головного Відділу Внутрішнього Управління д-ра фон Кравсгаара, а вечором Губернатора краківської області д-ра фон Бурґсдорфа. На обох приняттях у честь високих церковних достойників виголошено промови навіяні духом взаємного сердечного почування.

ОГЛЯД ВОЄННИХ І ПОЛІТИЧНИХ ПОДІЙ

Хто знає, чи минулий тиждень не був одним з останніх тижнів тієї „тишї перед бурею", яка досі запанувала не тільки на Заході, але також і на Сході. Як виходить з голосів німецької преси і повідомлень німецького воєнного проводу, Захід стоїть перед можливістю безпосереднього удару. Також і на Сході треба сподіватися нової большевицької літньої офензиви. На Півдні в Італії вже почалися бої великих розмірів. З того всього видно, що находимося мабуть уже напередодні рішальних подій.

Перед новими діями на Сході

Головні боєві дії на східному фронті відбувалися і далі в його південній частині, коло Севастополя, відтак на румунському фронті, а в Галичині на передпіллі Карпат коло Коломиї. В інших частинах східного фронту відбувалися боєві дії місцевого значіння. Після того, як 13. 5. німецькі війська залишили Крим, нова літня большевицька офензива правдоподібно знову відбуватиметься в південній частині східного фронту, але не виключені також большевицькі атаки в середній і північній частині східного фронту. Про те свідчили б большевицькі військові транспорти в районі залізничого вузла Калинкович, що саме недавно були сильно збомбардовані відділами німецьких літаків.

Закінчення боїв на Криму

Хоч від залишення Мелітополя осінню м. р. Крим був позбавлений безпосередньої сполуки зі суходолом, німецьке командування зуміло його втримати так довго, як довго це було необхідне. Весною ц. р. німецькі та румунські війська почали пляново залишати Крим, відходячи на південь. Там коло Севастополя прийшло до великих боїв, що тривали від 17. 4. ц. р. Большевики кинули в них 29. дивізій піхоти, й дуже багато панцирної та летунської зброї. Тоді, як німецькі та румунські частини відбивали ворожі наступи, морем відбувалася евакуація війська, воєнних матеріялів і великої частини цивільного населення. Завдяки зручній тактиці німецького військового проводу і хоробрості німецьких та союзних військ, ворог не здійснив своєї головної цілі, якою було відрізати відворот німецько - румунським частинам.

Останні бої відбулися на південний захід від Севастополя, на Херсонесі і звідти відійшли останні німецько - румунські транспорти. Всупереч усім сподіванням большевики не вжили до боїв за Крим своєї досить ще сильної чорноморської фльоти, що перебуває у пристанях південно-східної частини Чорного моря. Треба здогадуватися, що сили звільнені на Криму большевики можуть перекинути до наступу на інших частинах фронту.

Поважні осяги німецької оборони

Минулий тиждень приніс німецькій обороні два поважні успіхи, бо не тільки щасливо для німецьких та румунських військ закінчилася велика битва за Яси, але також на півдні над долішнім Дністром большевики потерпіли болючу невдачу. Над долішнім Дністром німецько-румунські війська знищили мостові причілки большевиків на західному березі Дністра аж до Кишинева і вище. Серед них зліквідовано найважніший большевицький мостовий причілок в петлі Дністра коло Григоріополя на схід від Кишинева. Большевики втратили там 600 гармат і гранатометів, 334 скорострілів, 2600 полонених і дуже багато вбитих. Значіння тих оборонних осягів у тому, що вони знівечили большевицькі пляни зайняти столицю Молдавії—Яси, та столицю Басарабії — Кишинів.

З повідомлень про бомбардування большевицьких військових транспортів на залізничих двірцях у Шепетівці, Проскурові й Тернополі, можна здогадуватися, що совіти стягають нові сили до удару в напрямі Карпат, Львова та Ковля. На всякий випадок німецький військовий провід про них знає і робить усе необхідне, щоб большевицькі наступи не прийшли несподівано.

Ворожий наступ в Італії

На італійському фронті почалися великі бої. Як кажуть військові знавці — аліянтам іде про те, щоб відвернути увагу німецького військового проводу від інших фронтів, та щоб зв'язати там якнайбільше німецьких військових сил. Але німецький провід про все те був заздалегідь поінформований і тому ворожі наступи скрізь зустрінули відповідний спротив. До найбільших боїв прийшло знову таки коло Касіна, де обі сторони кидають у бій нові сили, а поодинокі гори, чи узгір'я по декілька разів переходять із рук до рук. Підчас цього останнього наступу ворог ужив нової тактики. Колись він попереджав свої наступи дуже сильним і довгим артилерійськ. вогнем. Тепер він щоправда відкрив дуже сильний вогонь з гармат, але скоро перейшов до атаки. Можна здогадуватися, що ворожий наступ в Італії — це щось в роді вступу до атаки на Заході. Зрештою це виясниться вже незабаром.

Перед ворожим висадом

Згідно з тими інформаціями, якими розпоряджають німецькі військові кола, ворожі приготування до висаду на европейському суходолі можна б уважати закінченими. Як вступ до ворожого десанту можна розглядати зміцнення і збільшення ворожих летунських атак і проти західних зайнятих просторів і проти Німеччини. Минулого тижня ворожі літаки бомбардували в Німеччині відкриті міста та їх околиці: Берлін, Кельн, Дюсельдорф, Бравншвайґ, Оснабрюк, Заарбрюкен, Вінер Нойштадт і Брюкс. Як завсіди американці налітали вдень, англійці вночі. Німецька протилетунська оборона, а зокрема німецькі ловецькі літаки знищили понад 400 ворожих літаків, між ними більшість чотиримоторових бомбовиків. Крім того ворожі літаки налітали на румунські міста Букарешт і Кронштадт (у Семигороді) та на столицю Мадярщини Будапешт. В Італії ворог сильно атакував західну частину італійського півострову, а зокрема місто Ґеную.

Великі втрати ворожого летунства, що постійно зростають, доказують, що сила протилетунської оборони в Німеччині та зайнятих просторах безнастанно зростає. Останніми днями німецька преса повідомила, що німецьке летунство дістало два нові типи літаків. Один з них — це спеціяльно збудований німецький стрімкоспадний літак, що може дуже скоро прямовисно злітати вниз і так само скоро підійматися. Другий — це боєвий літак спеціяльно пристосований до боротьби з ворожими повзами. Але можна здогадуватися, що німецькі війська мають ще інші грізні роди зброї. Вони заговорять щойно тоді, коли англійці та американці таки дійсно захочуть усадовитися на европейському побережжі. Тому зрозумілий голос одного большевицького військового спеціяліста, який каже, що вже сама спроба поставити ногу на европейський суходіл буде коштувати ворога сотні тисяч убитих. При тому він не вірить, щоб аліянтам удалося дальше поширити мостові причілки в глибину суходолу.

На морі

На Середземному морі німецькі торпедні літаки затопили 7 ворожих вантажних кораблів загальної містоти 49.000 брт і 1 нищильник. Крім того вони важко ушкодили 12 інших ворожих кораблів загальної містоти 80.000 брт. Перед норвезьким, голяндським французьким побережжям часто приходило до боїв між німецькими швидкоплавними човнами і літаками та ворожими морськими й летунськими одиницями. Ворог потерпів чималі втрати.

За долю великих і малих народів

При нагоді відвидин голови словацької держави о. д-ра Тіса в Головній Кватирі, Фюрер заявив, що Німеччина бореться за ті ідеї, які мають запевнити великим і малим народам приличне життя. Забезпечивши волю Німеччини до безкомпромісової боротьби на Заході й Сході, Фюрер ще раз підкреслив, що між побоєвищами на Сході й недалекими подіями на Заході існує найтісніший зв'язок. Таким чином доля Сходу може вирішитися на Заході. През. Тісо відвідав Фюрера в товаристві голови словацького уряду д-ра Туки, мін. військових справ Катльоса і мін. пропаґанди Ґаспара. В розмовах Фюрера зі словацькими державними мужами брав участь мін. фон Рібентроп і фельдмаршал Кайтель.

Ворожий натиск на невтральні держави

Англійці та американці продовжують свій натиск на невтральні держави, зокрема на Швецію, Портуґалію та Туреччину, щоб вони припинили свою торгівлю з Німеччиною. З тією метою американці вислали до Стокгольму свого делегата. Рівночасно американська преса розвела жахливу аґітацію проти Швеції, представляючи в неправдивому світлі шведські достави для Німеччини. Тому незабаром шведський уряд має скласти в тій справі відповідну заяву. Як відомо, Швеція доставляє головним чином кулькові ложища для машин, але одночасно для свого залізного промислу, а зокрема для виробу сталі потребує німецького коксу. Під натиском ворожих погроз Туреччина всупереч підписаному договорові припинила доставу хромової руди до Німеччини. Німецький представник в Анкарі фон Папен склав з того приводу відповідну заяву.

Нова комедія в Кремлі

Сталін заграв нову комедію. Перед кількома днями він відбув дві розмови з польським римо-католицьким священиком зі Злучених Держав Північної Америки о. Орлеманським. Після того о. Орлеманський мав заявити, що Сталін є „справжнім приятелем поляків" та хоче вшанувати релігію їхніх батьків". Кажуть, що о. Орлеманський має помагати Сталінові в розв'язці польського питання. Розійшлися навіть вістки, що Сталін був би згідний відновити дипломатичні взаємини з польським еміґраційним урядом у Лондоні, але під умовою, що з нього відійшов би ген. Сосновський, і що в члени уряду увійшов би один визначний польський комуніст. Місце ген. Сосновського, що досі був головним вождем, мала б зайняти рада з 3-ох генералів. Одним з них мав би стати польський жид комуніст ген. Берлінґ, що проводить польською дивізією по совітському боці. Сталін мав проголосити навіть, що ніби то він „приятель" католицизму і хоче добрих взаємин з Римом.

О. Орлеманський напевно виїхав до Москви з дозволу Рузвелта. Іде про те, щоб супроти недалеких виборів президента в Америці, розвіяти протисовітські настрої серед польських католиків в Америці, що неприхильно настроєні до Рузвелта за його союз з большевиками. О. Орлеманський, що колись за своє невідповідне поведення, мусів покинути Краків та виїхати до Америки, міг уже так низько впасти, щоб забути, що саме руки Сталіна та його най-

(Докінч. на стор. 3-ій)

Віра скріплює сили

На нашу долю випало переживати першу в історії світу тотальну світову війну. Тепер вона зближається, мабуть, до свого найбільшого напруження. В парі з тим і від нас вимагатиме цей переломовий час великої напруги сил.

Що більші завдання перед людиною, що більші конечності перед народом, то більше треба людям фізичних і духових сил, щоб пройти шлях, який їм призначено. Ми знаємо, що джерелом фізичної сили людини й народу є їх здоров'я, але забуваємо нераз, що одним із головних джерел сили духа, яка єдина дає людям можливість витривати тоді, коли треба поборювати багато всяких труднощів, коли треба змагатися з різними перешкодами, коли треба перетерпіти й не одне лихо, перенести не один удар долі — є їхня віра. Не даром кажуть, що віра творить чуда. Людина, що вірить в успіх свого діла, в слушність своєї справи, чи в те, що по бурі і „в її віконце засвітить сонце", завжди, а зокрема в рішаючому моменті, найде в собі більше сили й гарту, більше витривалости, більше завзяття, ніж кожний маловір, що у все сумнівається.

Як мандрівникові в пустині, що спраглими устами припадає до джерела, вертаються сили, тужіють м'язи до дальшої дороги, так віра дає людині нові сили видержати в життєвій боротьбі, і не даремний здається їй труд, не даремні зусилля і жертви.

В громадській, в суспільній роботі над багатьма справами, над багатьма ділами треба працювати не тижні чи місяці, але роки, а часом і десятиліття, щоб можна було втішатися овочами спільних зусиль. На тій довгій дорозі нераз бувають катастрофи, що руйнують здобутки нашої праці. Люди, сильні вірою, і тоді не заломлюються; тільки зневірені безсило плакали б на руїнах.

Під час повені пропадають нераз лани збіжжя, гине праця і надія тисячей родин, але при зорганізованій праці, при допомозі загалу люди рятують себе від нещастя і, переборовши важкі труднощі, дожиавють наступних жнив.

Ще більшу руїну приносить людям і народам війна. Вона нищить їх хати, їх села й міста, їхні матеріяльні добра і духові цінності, вона виставляє людей нераз на найтяжчі проби, виганяючи їх із рідної землі, але люди знають: не часто їх єдиний рятунок від переслідування, знущання, а навіть смерти. Вогненні хвилі війни палять і нищать, але й гартують. Мусять гартувати, бо людям, що бачили б тільки жорстоке „нині" і той шмат тернистої дороги, на якому борсаються сьогодні, важче перетривати хуртовину. До них підходила б зневіра, що висмоктувала б їх сили, їх тугість, їх здібність боротися з важкою дійсністю.

І ось одне з завдань сильніших людей: піддержувати на дусі прибитих горем; ось завдання громади: помагати тим, що втратили все, не дати, щоб погас у них вогник віри, що „гори ворушить".

Можливе, що скоро ще більше скаженітимуть розбурхані хвилі війни, ще більш кидатимуть нашим кораблем, але тим більше треба нам бути сильними духом і вірою, щоб добитися до рідних берегів, щоб зберегти себе для майбутнього.

Раз, як записано в св. Письмі, пливли апостоли по т. зв. Галилейському морі, змагаючись з розбурханими його хвилями. Несподівано побачили Ісуса, що йшов до них по хвилях. Не знали, чи це справді Він, чи тільки Його з'ява. І кликав Петро: Як то Ти, Господи, то дай, щоб я ішов до Тебе по морі. Христос сказав: Ходи до Мене. І вийшов с. Петро з човна й по хвилях ішов до Христа. Нараз почав потапати і кликав: Господи, рятуй мене. Христос подав йому руку і сказав йому: Чому усумнівався, маловіре? Чому захитався у вірі?

І ми ідемо тепер неначе по розбурханих хвилях. Грізні вони і щораз вище підіймаються. Не в одному серці викликують може тривогу: Що буде? Чи дійдемо до берега? Пам'ятаймо: Скорше вдержиться на поверхні той, в кого сильна віра. Згадаймо слова поета:

„Кожний думай: тут в тім місці,
Де стою я у вогні,
Важиться тепер вся доля
Величезної війни.
Як подамся, не достою,
Захитаюся мов тінь —
Пропаде кривава праця
Многих-многих поколінь".

У вирішний момент велетенських змагань ми виявимо себе сильними вірою в свій нарід і його майбутнє.

Я. Т.

Велетень думки і чину

(Іван Франко * 15 серпня 1856 — † 28 травня 1916)

„Все життя він віддав
Для одної ідеї
І горів і яснів і страждав
І трудився для неї".
(З поеми „Мойсей").

Є люди, що свідомо відмовляються від своїх життєвих вузько-особистих вигод, а життя своє в добрі і особливо в лихі часи посвячують для рідного народу; віддають йому всі свої сили, розум і серце. Цим людям часто доводиться зазнавати важкого лиха, поневірянь і тривог, але такі люди назавжди, залежно від їх заслуг, лишаються безсмертними для народу. Таким для нас є Іван Франко — найбільший поет Галицької землі, всесторонній письменник і учений.

Вийшовши в світ з-під стріхи убогого селянина-коваля села Нагуєвич, дрогобицького повіту у 1856 р., він вже з дитинства придивляється до народного лиха, пізнає його, щоб потім назавжди посвятити себе народові. Вибитись у люди, мало таланту, треба ще й багато праці над собою, освіти і Франко витривало проходить тяжкий життєвий шлях та досягає свого — серед злиденних умов закінчує початкову школу, гімназію а потім і університет, діставши у Відні ступінь доктора філософії.

Писати Франко почав рано. Ще будучи студентом гімназії він друкує свої поезії.

ПОЕЗІЯ ФРАНКА

В своїх мисокомайстерних поезіях і поемах Ів. Франко зумів передати дух своєї епохи, пориви та вічні прагнення нашого народу до щастя й добра. Про що не писав би поет — чи про підгірські „села невеселі", про красу природи, чи навіть про особисті переживання, всюди відчуємо в його поезіях голос духа, „що тіло рве до бою" за „доступ, щастя й волю", пізнаємо каменяра, що „ломить скалу, рівнеє правді путь". Ставши раз на шлях вірного слугування своєму народові, поет дивиться і на свою поезію, як на твори, які мусять навчати нарід, допомагати йому рости духово й кликати до здійснення його мрій. Саме тому Франко і ставить перед собою завдання „працювать, працювать, працювать і в праці сконать", не думаючи ні про свою особисту славу, ні про почесті та добробут, але навпаки: „Нехай пропаде моє ім'я — казав він в одній із своїх промов, — але хай росте й розвивається український нарід". Опя національна ідея просякає не лише поезію, а й всю іншу Франкову творчість. Комуністи хотіли б і Франка назвати „своїм" поетом. Але Франко наш!

Автор „Не пора" і „Гайдамаків", автор „Великих роковин" — Іван Франко навчав, що „не пора в рідну хату вносити роздор", бо всякі внутрішні спори, клясова ненависть і ворожнеча розбивають народні сили, з чого користає тільки ворог. Козак-невмирака з „Великих роковин" болів серцем, що „калмики і киргизи топчуть степ, де ми лягли", що Москва й її монгольські племена „Чудь, Мордва, Чухна наші села зайняли". Не союз з Москвою, не служба москалеві, але життя і праця для України, для її добра і слави — оце наше завдання. І нам передав Франко свою віру в силу духа українського народу, який „руїни перебув, татарські лихоліття і панщини ярмо твердо". Цей незломний дух переможе і — „вольний, власний лан ти знов оратимеш — властивець свого труду і в власнім краю сам свій пан".

Цією ідеєю продиктований і поетів заклик до народу:

„Виплекай братерську згоду,
Поєднай велику силу,
Щоби разом, дружно стала,
Щастя волі добувала!"

Всі поетичні твори Франкові зібрані в багатьох збірниках, головнішими з яких є „Мій ізмарагд", „З днів журби", „Семпер тіро", „Зів'яле листя" та „З вершин і низин". Крім поезій і поем („Мойсей", „Панські жарти", „Іван Вишенський") Франко писав також і байки.

ПРОЗОВІ ТВОРИ

Велика кількість робітників, що скупчувалась в нафтовому промислі Дрогобиччини, де ріс Франко, і їхня праця не могла не звернути його уваги. Він живо цікавився деякий час робітничим рухом, працював серед робітників, вивчав їх життя. Все це потім стало матеріялом і поштовхом до написання таких великих повістей як „Боа констріктор", „Борислав сміється" та низки оповідань, в яких змальовано незавидне життя українських робітників у бориславському нафтовому промислі, де їх використовували чужі багатії і жидівські п'явки. Ці твори, поруч своєї художньої вартости мають ще й велике значення для нашої літератури в тому, що в них уперше в українській а також у світовій літературі порушено робітниче питання і змальовано робітничий побут. Тюремне життя також знайшло своє відображення в творчості Франка, бо й сам він був тричі арештований та ув'язнений за свою діяльність для народу. Поруч „Тюремних сонетів" маємо такі оповідання як от „До світла" та багато інших. З творів написаних на історичні теми треба передусім відзначити повість „Захар Беркут". Крім повістей та дрібних оповідань написаних на різноманітні суспільно-політичні і громадсько-побутові теми, Франко відомий і як драматург. З його п'єс замітні „Украдене щастя", „Учитель" і інші.

ЖУРНАЛІСТИЧНА ТА СУСПІЛЬНО-ГРОМАДСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ

70 літ тому, в 1874 р. в львівському журналі „Друг" появився перший друкований твір Франка, згодом Франко стає і постійним співробітником цього журналу. Ставши на шлях самостійного видавання і редагування пресових органів Франко проявив незвичайну працьовитість та організаторські здібності. Він видавав власні журнали й часописи „Громадський друг", „Життя і слово", „Дзвін", „Світ" і ін.; редагував журнали „Товариш", „Літературно-Науковий Вісник" та двотижневик „Народ". Крім співпраці в „Ділі" й „Зорі" він також співпрацював та друкував свої твори в багатьох інших українських журналах та часописах.

Франко був членом Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові, вів філологічну секцію та видавав „Записки" цього ж Т-ва, а також викладав на львівських „Наукових курсах". До професорської ж діяльності в львівському університеті не згодився Франка допустити тодішній намісник Галичини — поляк.

Відомий Франко також і як літературний критик, автор численних рецензій і оцінок літературних та наукових праць. Тільки сам список Франкових праць та творів являв би собою грубу книжку.

Варто згадати, що Франко був і почесним членом „Просвіти". За активну, корисну працю громадянство висувало його кандидатуру на посла до Галицького сойму (1898) та Державної ради (1897).

ЗНАЧЕННЯ ФРАНКА

Франко має великі заслуги перед цілою Україною не тільки в тому, що він в нашу літературу увів нові мотиви й напрямки (реалізм і натуралізм) а й в тому, що з виступом Франка починається розвиток вже організованого політичного життя в Галичині. Це було поштовхом також і до розвитку літератури та науки в європейському розумінні. Сам Франко, як учений, поширив і збагатив українську науку не одним цінним твором.

Франко — це справжній велетень думки й чину, каменяр на шляху поступу свого народу. І коли сьогодні український нарід свідомий своїх завдань і прагнень то в цьому є не мала заслуга Івана Франка. Саме тому ми любимо й шануємо його, але найкращою нашою подякою для Франка буде читання його творів.

Помер Франко 28. травня 1916 р.

Петро Карпенко-Криниця.

Нова комедія в Кремлі

(Докінчення зі стор. 2-ої)

ближчих співробітників обризкані кров'ю польських римо-католицьких священиків: о. прелата Будкевича, замученого й розстріляного в підвалах московської Луб'янки, єпископа з Кам'янця Подільського о. Маліцького, що згинув на Соловках і багато вищих та нижчих римо-кат. пол. і непольських духовних кол. Росії. О. Орлеманський міг про те забути, але світ про те не забув.

На площі вправ

SS-ПК. — З усіх боків сходяться... Сотні за сотнями... Маширують рівним, твердим кроком, стають в чоти, розсипаються в рої...

— Ліворуч! Праворуч! Ходом руш!

Щораз нові накази з уст підстаршин і старшин.

А ось там на другому кінці площі розсипалася розстрільня. На декілька кроків віддалені один від одного стрільці біжать вперед, то падають у сніг, то знову підносяться і знову біжать уперед.

— Одинцем вперед! — наказує старшина. То цей, то інший стрілець відривається від землі й біжить з вітром навздогін. Уже впав на землю, то знову зривається інший стрілець. Один за одним пробиваються стрільці вперед, аж поки не досягнуть призначеної мети.

Під лісом вправляється одна чота в стрілянні. Стрільці набивають кріси набоями, призначеними для вправ, прицілюються в напрямі призначеної цілі, довго міряють, опісля... Один кивок пальцем, і ось... вибухає постріл. Стрілець довго вдивляється перед себе... Поцілив чи ні...?

— Добре — коротко говорить старшина.

Стрілець усміхається задоволений. Він свідомий того, що від такого, чи іншого стрілу залежить така, чи інша думка про стрільця. А вона не обоятна...

Виравляються стрільці... Підготовляються до найважнішого свого завдання, до вміння боротися, а в першу чергу перемагати, не втративши свого життя. Сьогоднішня воєнна техніка німецького війська лежить саме в тому, щоб при найменших жертвах здобути якнайбільше користи для себе з найбільшими втратами для ворога.

„За Україну, за її волю..."

Несуться звуки пісні... Стрільці вертаються до своїх кімнат, щоб за деякий час, підкріпившись обідом, знову вирушити на те саме місце і знову вправлятись... Бо військової штуки ніяк не можна навчитися в одному менті. Всі вправи, що їх тут мусять проходити стрільці, вимагають чималого часу. Кожний рух кріса, кожний рух при наступі чи при стрілянні має своє значення, що без нього ніяк обійтися не можна. Навіть більше! Рух, виконаний неправильно чи може з деяким спізненням, рішає про життя стрільця. Цього свідомі наші добровольці і тому вони вважають військові вправи на площі за дуже важливі.

— Коли ми тут не навчимося воєнної штуки, що ж зробимо завтра на полі бою? — говорить Славко П.

— Тут підготовляємося до того, що маємо виявити там... на фронті —вмішується в розмову Тарас З.

Минає день за днем... Військові вправи на площі сталять нерви, гартують сили до нових труднощів, що їх може вже незабаром доведеться поборювати стрільцям у бою проти відвічного ворога...

„Наша сотня вже готова..." — співають стрільці... Та не один день мусять пройти, щоб стрільці могли спокійно сказати:

— Ми вже цілком готові...

Бо людське життя надто цінне, щоб ним можна легковажити. Вояк — це велика цінність... Знають про те провідники SS-ів... Тому такий довгий, інколи дуже довгий вишкіл новобранців, що так важко зрозуміти деяким людям, які не можуть надивуватися.

— Чому ж їх так довго держать? Хіба ж ще не досить вони навчилися?

SS-Воєнний звітодавець
Степан Конрад.

З поезій Івана Франка

ПІДУ Я В ПОЛЕ...

Піду я в поле, мамо, мамо!
Піду я в поле до роботи,
Пшеничку золоту полоти.
Годі сидіти дома тута —
Глушить пшеницю хопта люта
Бурян буяє, рясно-рясно,
За ним пшениці тісно-тісно,
Повій плететься геть на диво
Хилить пшеницю криво-криво.
— Рано ще в поле, доню, доню,
Зимнії роси в полю, в полю!
Зимнії роси, зціпнуть ноги —
Бодячям вкриті перелоги!
— Та доки ж, мамо, ждати-ждати?
Не сходить сонце, — не видати!
Зимнії роси що ж удіють?
Та вони хопту гріють-гріють.
Поки зійти ще сонце мусить,
Хопта пшеницю здушить —
здушить.
Ей, доню, доню, бач, з півночі
Чорная хмара, буйная злива —
Що ж зробиш в полі, нещеслива?
— Я не боюся хмари, зливи!
Що мені вітер той бурхливий?
Я про ті хмари сміло-сміло
Буду робити часне діло.
Нехай і повінь валом бахне,
Моя відвага не потахне.
Знову я волю злую долю,
Та не покину праці в полю,
Робити буду без упину
А перестану — як загину!

КОЛИ ЧАСОМ...

Коли часом в важкій задумі
Моя поникне голова,
Легенький стук в вікно чи в двері
Потоки мрій перерива.
Озвуся, вигляну — даремно,
Не чуть нікого, не видать,
Лиш щось у серці стрепенеться,
Когось то хочеться згадать.
Чи щирий друг в далекім краю
Тепер у лютім бою згиб?
Чи плаче рідний брат, припавши
Лицем до прадідівських скиб?
Чи може ти, моя голубко,
Моє кохання чарівне,
Далеко десь, з німим докором
В тій хвилі згадуєш мене?
Чи може, гнучи в собі горе,
Ти тихо плачеш у тиші,
А то твої пекучі сльози
Мені стукочуть по душі...

Що оповідають утікачі

З різних українських теренів, захоплених большевиками, надходять жахливі вістки. Один очевидець, якому пощастило перейти на цей бік фронту, оповідає:

„Большевики в кількості яких 200 людей, зайшовши одного понеділка на початку квітня в село О., зараз таки ограбували мене і мою доньку. Я був також наочним свідком, як мого брата і ще 6 інших осіб з моїх сусідів пограбовано до чиста. Як мені розповідали знайомі, большевики переводили такі грабунки в цілій місцевості. Коли наступного дня я їхав фірою до Сцишівців, надійшли війська всуміш із жидівськими і совітськими бандитами та 50 їх накинулися на 4-ох мешканців села. Після ограблення, їх побивали в жорстокий спосіб, ломлючи їм руки й ноги, та вбиваючи їх на смерть ударами рушниць і дрючків. В одному з наступних днів вдерлося до мого мешкання вночі 8 большевиків. У мешканні знаходилося 5 жінок, 60-літня мачуха мого брата, 35-літня дружина мого брата, 25-літня небога, моя 46-літня дружина та моя 22-літня донька Анна. Большевики знасилували на очах усіх мою доньку, мою братову і мою тітку. Під цю пору я сидів у льоху моєї хати, чув крик, але зі страху не міг їти на поміч. Таке саме чув я і на другий день, що в місцевості большевики знасилували жінок без розбору.

У місцевостях Кутище і Палікрові большевики також побивали багатьох у звірський спосіб. Їм закидали, що вони „вороги народу", що вони приятелі Гітлера та багато подібного. Большевики розбивали голови прикладами рушниць та переводили розстріл. Одного 17-літнього хлопця, який хотів утікати до німців, впіймали на полі і його задавив один червоноармієць.

В селі О. пограбовано все збіжжя, худобу, одіж, одним словом усе. Населення залишено без харчів. Усе насінне збіжжя для весняного посіву також упало жертвою большевиків. Після того, як відправлено вже транспорт 8.000 українців, большевики ще раз забирали селян і між ними можна було бачити 60-літніх та ще старших. Нас провадили через Залуче, Збараж до Стрнівки. Наш транспорт складався із яких 1000 люда, в тому числі було також багато поляків".

М. Васильчук.

Земля не жде

Земля ще солодко відпочивала і загоювала свої вчорашні рани. Тут вчора вихрем пронеслася вогненна буря, залишивши криваві сліди, але тепер уже не чути ні канонади, ні посвисту свинцевого дощу, лише ген-ген удалені вогненні язики ще лизали голубий обрій...

— Стій, сірий, пр-р-р, — це перший голос, що порушив світанкову тишу, хоч мало хто його чув. Та Макару Нагнибіді байдуже, хай собі не чують. Село справді й не чуло, як виїжджав у поле. Та це може й краще. А то всі тюкали б сусіди і певно лаяла б стара за те, що першим їде в такий негожий час. Ще хто зна, що буде, бо фронт недалечко...

А йому байдуже. — Земля не жде, спізнишся — тоді вини себе! Земля любить порядок і дбайливість хазяйську. Тай справді, що мені тривожити себе вічно отим, „що буде"? Я селянин, що люблю свою земельку, яка мене годує, от і все. Та якщо й загину — всерівно тут таки в рідну землю покладуть мої старі кості — так собі думав Макар, запрягаючи у плуг коня.

— Готово, — перехрестився, набив свою люльку самосадом і впевнено поклав свої мозолясті руки на чепіги.

— Но, сірий, но, — і жадібно вгрузало чересло у вогку землю, вивертаючи угноєні скиби на торішню вицвілу стерню. Над голубим підгір'ям уже повільно притихала зірка, ішов ранок.

*

Вони прямували крутим шляхом в напрямку села. І, мабуть, не знали дороги, бо ось раптово зупинились у вибалці і довго тюпали на одному місці, аж поки хтось із них не натрапив на слід. Знов повискакували на коней і вже мчали навпростець, безжалісно топчучи густу озимину.

Ой, то ж не житами зеленими мчали вони — то — здавалось Макареві — його тіло копитами ранили. Вже видно й криваві зірки на кашкетах. Пополотнів Макар, не в силі стримати гніву.

— Та ви б, панове, не топтали хоч жита, то ж добро людське, то ж піт народній, — хіба шляху вам мало.

— Смотрі, какой мужік, єщо указивать нам будєт. — вівзірився перший рудоволосий вершник, що мабуть за командира був їм, — ану, поговорім с нім на нашем язике.

Наперед, зіскочивши з коня, вискочив присадкуватий кривоногий жидюга і пропенотів розбризкуючи слиною:

— Так ти что, скатіна — і вдарив Макара прямо в обличчя. Синя смуга через усю щоку налилися кров'ю. Скривились Макар і з кров'ю виплюнув зуба.

— За що ж це, я ж собі орю, свій же лан оброблюю? Я лиха не вчинив нікому.

— Нам некогда с тобой вазітся, распрягай коня!, — а коли Макар не рішивсь розпрягти — большевик почав розрізати ножем упряж.

— Та зжальтеся, не чіпайте коня.

— Москва сльозам не вєріть, а ти меньшє варнякай — і нахабно відкинув господаря.

Мовчки стояв Макар, немов у землю вріс, упертий нездоланний. Тільки в його очах горів грізний і палкий вогонь обурення і гніву. І лиш, як зникли вдалі, Макар поворухнувсь, здвигнув плечима й плюнув їм услід: „Бодай вам путь пропала!" І аж тоді примітив — коло воза стояла сухоребра конина і збирала розсипаний овес, пожадливо добдала сіно і вдоволено фиркала, мабуть, радіючи, що позбулася своїх попередніх господарів.

Підійшов до неї, провів долонею по випуклих ребрах і тихо-тихо зітхнув:

— Ну, що ж, старий, така наша доля зрадлива, — тепер будемо друзями. Нічого, коли б тільки, гади, не забрали — відгодую, що й невпізнають. А тепер додому не поїдем, друже, спочинем трохи і будемо доорювати ниву, а там якось то воно буде.

Дбайливо поладнав упряж, запряг того коня і знову взявсь за чепіги. Хоч повільно, але уперто ішов за плугом.

— Оце тобі напасть, оце тобі люди — говорив сам до себе Макар, і згадав за сина свого, що пішов у добровольці. — Він вам відплатить за батька! Гей, старий, до снідання закінчимо.

*

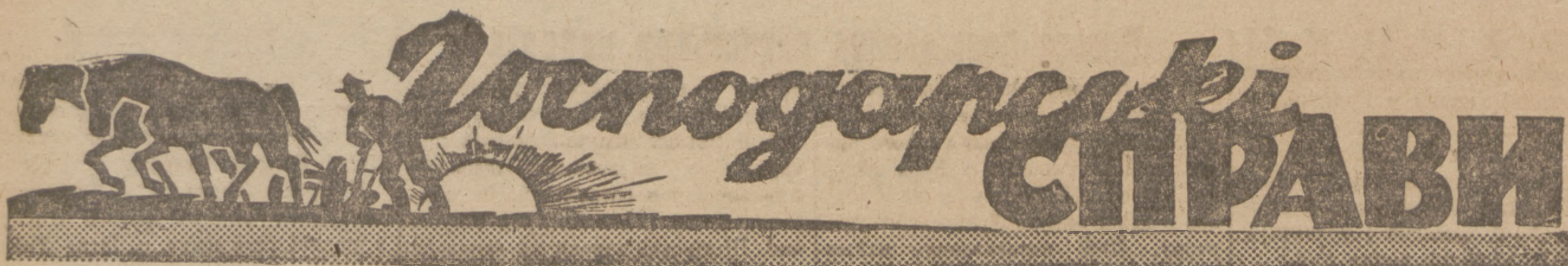
І знову вулицями села гриміли німецькі танки, направивши грізно свої гарматні дула на схід. А за ними ішли і українські стрільці, ішли боронити рідну землю.

Макар радісно проводив їх очима:

— А десь там і мій такий, — хвалився сусідам.

А коли опустіло село, пішов у повітку запрягати коня — треба на сівбу їхати.

Земля ж не жде!

Забезпечення від злиднів

Пізна, холодна весна припізнила наподкуди весняні роботи в полі й городі. А що й озимина не всюди дасть сподіване жниво, треба нам бути тепер дуже обережним, щоб, не дай Боже, не допустити до того, що переходили ми вже раз на Підгір'ї в часі цієї війни — до голоду. Тому тепер доки час, мусимо доложити всіх зусиль, щоб і час і землю якнайкраще, найдоцільніше використати. Не залишаймо ні одного клаптика землі необробленого. Мусимо собі і в роботі і в насінні взаємно помагати. Ті, в кого є більше рук до праці, в кого є худоба до оброблення поля, мусять помогти тим, що цього не мають. В кого знайдеться більше картоплі, фасолі і т. п. той повинен помогти тому, що в нього цього бракує. Не дай Боже голоду, тоді і так мусів би багатший з біднішим ділитися, щоб ратувати його діти від чорних злиднів. Тому краще не допускати до крайности, але спільними силами старатися, щоб всі могли свою землю обсіяти, обсадити.

Чого вчить досвід?

Досвід вчить, ще тоді коли маємо подостатком картоплі, вона ратує нас і нашу худобу перед голодом. Тому відповідно справивши поле, постараймо доброго, здорового насіння картоплі й як можна більше нею обсаджуймо поле. Другі рослини, дуже потрібні до життя, це рослини стручкові, горох, біб, а в першу чергу неоцінена наша фасоля. Фасолеві страви ситні, мають багато білка і тому частинно заступають нам м'ясо, про котре тепер важко. Стручкові рослини не вибагливі на ґрунт, не потребують свіжого угноєння, тому для них використаємо кожну п'ядь землі, що досі може й стояла відлогом; отже: хай в'ється фасоля по плотах, по паркaнах, обсадімо нею й господарські будинки. Бобом обсадімо картопляні поля; гороху, кінського бобику, що так корисний для корів, укинемо по парі зерен в корчики картоплі. Це не перешкодить в обрібці й не зменшить нам врожаю бараболі. Омасту дадуть соняшники, що ними обсадимо межі загонів, що досі засівалися бур'янами. Дуже корисною рослиною є соя, що має в собі багато товщу й може заступити омасту, а навіть молоко. Про коноплі, що дають і волокно на полотно і сім'я на олій, нехай господині не забули. По буряках, по моркві не завадить кинути по зерепцеві маку. Капусті господиня теж відступить добру грядку. Ці всі рослини якраз тепер можна ще посадити і про це мусимо всіми силами старатися! Про це забезпечення від недоїдання, від злиднів, пам'ятаймо! О. К.

ВИНИЩУВАННЯ МИШЕЙ.

(*) З уваги на те, що язва польових мишей у деяких околицях Ген. Губерній загрозливо поширилися, всі хлібороби повинні енергійно поборювати цього шкідника. Тепер саме підхожа пора для винищування мишей, бо в полі ще мало для них пожива, тому миші радо з'їдають всяку принаду. Відомо, що польові миші найчастіше зимують при межах, ровах, вздовж шляхів, на залізничих насипах і гребелях. Вони стягаються туди восени, як почнуться дощі й розмокнуть поля та луки. Тому треба починати саме в цих місцях боротьбу з мишами, при чому в цим не треба зволікати, бо незабаром миші можуть помандрувати в поля і почнуть їх винищувати.

Тепер маємо небагато краєвої сировини, потрібної для продукції отруйних засобів, напр., затруєного зерна, фосфору і т. д., тому маючи це на увазі, треба отруту використовувати тільки дуже ощадно й тільки в тих місцях, де миші виступають у більшій кількості.

Якщо взагалі не маємо отрути, наставляємо руркові пастки, або заливаємо мишачі нори водою з гноївкою і збиваємо мишей, що втікають від тіля.

Акція поборювання польових мишей може тільки тоді дати позитивні наслідки, коли проведемо її всі, на всіх полях і луках. Язва польових мишей сильно виступає пересічно що два-три роки. В такому випадку кожний хлібороб повинен звернутися по інструкції й поміч до територіяльно принaлежних стацій охорони рослин, що є в більших містах Ген. Губерні. Можна звертатися в цій справі також до агрономів і хліборобських інструкторів.

Управляймо ягідні кущі

Управа ягідних кущів в різних причин заслугує на увагу наших господарів. Ягоди — це ж незвичайно корисний складник нашої віджвви. Вітаміни й мінеральні соли, мають величезний вплив на нормальний розвій людського організму, вони оберігають наше здоров'я, зокрема в дітей. Дітям, хворим на кривуху й недокровним дають вітаміни, між іншим, в формі трану, який сьогодні так трудно дістати. В овочах маємо багато всяких вітамін, треба з них тільки користати.

Ягоди доспівають раніше перед жнивами, на переднівку, коли зерняткові овочі ще зелені й коли взагалі відчуваємо велику недостачу вітамінового корму. В гарячі дні, в спеку приємно й корисно для організму з'їсти полуниць, малин, чи порічок, зокрема люблять їх діти.

Ягоди легко продати в великих кількостях саме тому, що немає ще інших овочів. За них можна дістати добрі ціни, якщо тільки вміло зберемо ці ніжні овочі й подамо їх у відповідній формі відбирачеві. Тим то, хто може посадити ягідні кущі в більшій кількості, буде мати з них напевно багато користи, бо нам ще далеко до пересичення власного ринку ягодами. З ягід маємо найкращі овочеві перетвори — найкраще варення, повидла, вина, соки, бо в них багато цукру, вони м'які, їх легко перетворити, чи витиснути. Користі з ягідних кущів у власному господарстві великі й різнобічні. Тим то не треба недоцінювати ягідних кущів, бо їх вага не менша, як овочевих дерев. Їх годівля, спосіб розмножування й плекання багато легші, як при овочевих деревах, теж не має причини, щоб така важна й корисна господарська ділянка лежала облогом.

Тепер декілька слів про управу окремих кущів. Агрест — зовсім невибагливий, коли йде про кліматичні вимоги, волить він відкриті й продувні місця, в тіні гірше росте. Любить багато вогкости, на рід землі мало вразливий. Агрест треба добре справляти (восени гній, підливати гноївкою, крім того підживе добриво). Щойно добре справлений дає великі й здорові овочі. Садити краще восени. Віддалі між кущами 1—5 м., відступ рядів — 2 м. Плекання полягає на проріджуванні кущів і порушуванні землі під ними.

Порічка найбільш видержлива на морози та всякі зміни температури. Може рости навіть у тіні, на більш сонячному місці дає менше овочів, зате вони солодші. Вимоги щодо землі теж невеликі, щоб тільки не надто сухо. Землю справляти так, як під агрест, бо від цього залежить урожай. Садити краще восени. Віддаль 2 м. разів 2 м. Кущі треба проріджувати, вигинати сухі галузки і зрушувати землю.

Кущі малини дуже невибагливі, якщо йде про місце. Можна їх садити на місцях, звернених до півночі, земля будьяка, вимагають багато гною. При садженні ряди віддалені від себе на півтора м., віддаль між кущами в рядах — пів м. На весні треба вирізувати сухі торішні гони.

Оцет з лушпин для домашнього вжитку

(*) Наше селянство не використовує як треба своїх сільсько-господарських продуктів, відповідно їх консервуючи, чи переробляючи. А при умінні, навіть різного роду домашні відпадки можуть давати родині споживчі засоби. Сьогодні сіль і оцет є на селі дорогоцінною річчю і хлібороб даром викидає тяжко запрацьований гріш на речі, які сам собі може витворити. Подаємо звичайний і практичний спосіб вироблення найкращого домашнього оцту.

До чистої звичайної пляшки налити до половини холодної, чистої води, відтак доповнити пляшку лушпиною з яблук всипати до цього дві ложки цукру і шийку пляшки зав'язати полотниною та поставити в теплому місці. По кількох тижнях лушпина впаде на дно пляшки і оцет готовий. Після того оцет зіллятн до іншої пляшки і закоркувати.

Лушпину ж можна ще раз залляти водою і одержати негірший оцет. Можна стало доповнювати пляшку свіжою лушпиною і таким чином будемо стало розпоряджати власним оцтом. Чим оцет старший, тим кращий, а після трьох місяців є він навіть дуже сильний. Початково має смак кваcного вина.

Практична жінка буде стало доповнювати пляшки чи іншу посуду лушпиною з яблук, щоб відпадки використати і мати з цього в кухні найздоровший та дешевий оцет.

Весняні порядки на обійстю

(х) Кожний селянин власник сільського господарства повинен дбати про порядок і чистоту на своєму обійсті, бо це видає про нього свідоцтво, чи він добрий, дбайливий господар, чи недбалий і ліниввй. Господарства, обійстя, хліборобські забудування, хата, це місце, в якому зосереджується життя і праця селянина, з якого він кермує своїм господарством. Тому треба подбати, щоб обійстя і хата мали культурний вигляд, щоб люди, які тут живуть, добре себе почували та корисно могли працювати для свого власного і загального добра.

Перша річ, це чистота подвір'я й господарських будинків. Треба дбати про те, щоб обійстя було сухе, щоб не творилися на ньому підчас дощу калюжі та болото. Найкраще покопати плиткі рівці, якими вода відпливала б з подвір'я. Добре є виложити на подвір'ї хідники з каміння, або цегли, в тих місцях, куди найбільше ходиться. У погідний, сухий час подвір'я треба замітати.

Дбати теж треба про огорожу й ворота, щоб не були покривлені, чи поломані, та щоб не було дір в огорожі.

Дуже важна справа, це переховування гною. Ніколи не слід складати гною на купу перед вікнами хати, бо через те створюється негігієнічні умовини життя, бо гній вонняє й за чобітьми розноситься по обійсті й хаті. Гноївню треба примістити якнайдалі від хати, у місці, де нема сонця. Найкраще побудувати раціональну гноївню.

Важним чинником у сільському господарстві є хліборобські машини й знаряддя. Зокрема тепер, у воєнний час, коли їх трудно набути, треба спеціяльно ними піклуватися, щоб не нищилися, не псувалися та були добрі до вжитку якнайдовше. Тому не держати їх, як це нераз буває, на подвір'ї, де на них паде дощ і світить сонце, але переховувати їх у возівні та шопі. Покидане денебудь дрібне сільське знаряддя губиться й треба інколи витратити багато часу заки знайдеться молоток, чи лопату. Також покидані на подвір'ї гострі знаряддя можуть стати причиною каліцтва. Більші машини переховуємо під дахом.

Сільсько - господарські будинки, зокрема приміщення для тварин треба держати в порядку й чистоті. Треба їх вибілити, подбати, щоб було досить світла й свіжого повітря. Тоді й тварини будуть здорові та більш продуктивні.

Не треба забувати теж про чисту, здорову питну воду, тому криницю треба викопати в такому місці, щоб не підтікала гноївкою та дощевою водою та забезпечити її перед курявою.

Перед хатою можна построїти городчик з квітами, обійстя треба обсадити овочевими деревами.

Кожний добрий господар дбає теж, щоб у його господарстві було необхідне протипожежне приладдя, щоб на випадок вогню мати змогу швидко ратувати свої будинки, чи помогти сусідові

НОВИНКИ

Гімназійні курси у Криниці. З днем 22. травня для учнів, які через воєнні обставини припинили навчання, відкрито гімназійні курси у Криниці. Навчання вестиметься у клясах від 1.—7. включно і триватиме приблизно до кінця липня п. р.

Загальний перепис худоби. Згідно з недавнім розпорядженням загальний проміжний перепис худоби, відбудеться 3. червня 1944 р. Списуватимуть коні, свині, вівці телята і корови.

Концертове Бюро працює. Заходами артистів Концертового Бюра 26. квітня відіграно в Самборі „Наталку Полтавку" а в Турці 29. квітня „Запорожець за Дунаєм" і 30. квітня влаштовано великий концерт.

Жертвенність громадянства Ярославщини. Впродовж останнього бюджетного року громадянство ярославського повіту на різні збірки та фонди склало 103. 245 зол. На цьогорічну „Писанку" зі самого міста вплинуло вже понад 6.000 зол.

Перед кінцем шкільного року. Згідно з зарядженням влади, після закінчення цього шкільного року управи шкіл звільнять усіх учнів і учениць народних шкіл, які в цьому календарному році кінчать 14-ий рік життя. Це торкається всіх учнів народних шкіл у Ген. Губернії, без уваги на їхню національність. Про вийнятки рішає в кожному окремому випадку припалежна влада.

Пожвавлення діяльности УОТ в Горличчині. В останньому часі УОТ в Горличчині пожвавило свою працю. Найбільше працюють аматорські гуртки, 23. квітня в Пантній виставлено драму з часів татарських набігів п. н. „Дам'ян Чуприна" а 30. квітня аматорський гурток с. Гладишева виставив комедію п. н. „Арендар у клопоті". Дохід з цих вистав призначено на допомогу збігцям.

З НОВИХ ВИДАНЬ

Митрополит Іларіон: Віра. Слово во врем'я люте. 1944. Холм, Свята Данилова Гора, 20. стор. Накладом Видавництва Холмсько-Підляської Духовної Консисторії в Холмі (Філія Українського Видавництва в Кракові).

Проф. Д-р Е. Грипак: Перегляд головних зразків відмін і речень української мови. „Українське Видавництво", Краків—Львів 1944. 8°. Стор. 32. Ціна зл. 2.50. Допущено до вжитку в школах з українською мовою навчання розпорядком Головного Відділу Науки та Навчання в Уряді Ген. Губ.

Книжку висилаємо тільки до книгарень.

„Українське Видавництво"
Краків, Райхсштрассе 34.

Дрібне оголошення

Оголошуємо вписи до всіх кляс Держ. Учит. Семінарії в Грубешеві. Прохання разом з життєписом складати до кінця травня 1944 р. Всі інші документи (метрики і шкільні свідоцтва) пред'явити при вступному іспиті, що відбудеться з початком липня. Учні, що покинули самовільно школу, не можуть бути прийняті до Семінарії.

33—1—2 **Дирекція.**

Масове переселення кавказьких народів

В останньому часі большевики приступили до велетенської акції примусового переселення цілого ряду народів і племен з Кавказьких гір. Переселюватимуть їх на Сибір або в деякі райони Уральського простору. Цим переселенням майже всього теперішнього населення північного Кавказу, совітський уряд має намір остаточно знищити ці народи, що відчувають особливе прив'язання до своєї рідної землі і вже з цієї причини вважали їх большевики небезпечним елементом. Тому підчас большевицького панування пристосовувано надзвичайно брутальні методи для приєднання цих народів до большевицької ідеології. Але висліди з останніх років доказали, що всі ті заходи були безуспішні. Ці гірські народи не скривали ніколи свого протибольшевицького наставлення. Сучасну хвилину Москва вважає, мабуть, відповідною для того, щоб найрадикальнішими засобами зліквідувати раз на завсіди проблему мешканців Кавказу.

—oOo—

Скарби на дні моря

В сучасній війні дуже часто довідуємося про те, що різні кораблі, навантажені зброєю, чи іншим добром, пішли на дно моря, затоплені підводним човном чи літаками. Але не тільки в війні йдуть кораблі на дно. Неодин корабель розбили бурі чи підводні скелі. Деякі з них везли велетенські скарби. Кілька соток років, тому загинув, напр., у морських глибинах коло Шотляндії корабель навантажений золотом. Подібних випадків знає історія мореплавства більше.

Звичайно ті великі багатства на дні моря назавсіди втрачені для людей. Це тимбільше, що море невпинно працює, неначе б із заздрости хотіло назавсіди зберегти для себе ті скарби. З хвилини на хвилину, з дня на день, з року на рік присипає затонулі скарби піском та намулом. Проте людина, озброєна сучасною технікою, не спиняється ні перед чим і навіть з морського дна намагається витягати кораблі. Але навіть при застосуванні і найновіших здобутків техніки можна добувати кораблі лише з не глибоких та спокійних вод.

Усі праці спрямовані в цьому напрямку, в основному полягали на роботі водолазів. За допомогою відповідного одягу та приладдя, водолаз може поринати у воду не глибше 100 метрів. Працювати на цій глибині вже не можна. Тільки на глибині 30 м. водолаз може працювати, але й то не більше двох з половиною годин щодня, а вже, напр., на глибинах понад 45 м., з огляду на велике тиснення води і холод, що панує в цих глибинах, праця може тривати не довше 30 хвилин на день. Водолаза після праці витягають з води повільно, щоб привикав до нормального тиску на поверхні води, та щоб через скору зміну тиснення не трапилося ушкодження внутрішніх органів.

З місць, де море плитке, підносять кораблі на ланцюгах і линвах, проведених попід сподом корабля. Линви навинені на бльоках, які уміщуються на особливих понтонах. Понтони напускаються водою по береги, скорочують проведені попід кораблем линви і випомповують з поворотом воду з понтонів. Вони підходять вгору і через те підносять з дна корабель. Таке повторюється кілька разів аж доки корабель не виплине на поверхню.

У великих кораблях водолази вперед спеціяльними приладами залатують бляхами усі отвори та діри, випомповують з корабля воду і потім витягають його на поверхню води. Проте наслідки цього способу дуже малі. В останній час стверджено, що кораблі, побудовані з заліза і криці, можна б підносити велетенськими електромагнетами.

Отже бачимо, що людина навіть і тут намагається рвати всякі перепони, щоб видістати з морських глибин давно потонулі скарби.

Світляний рік

При обрахунках величезних віддалень у всесвіті, учені-астрономи користуються т. зв. світляним роком. Світляний рік — це віддаль, яку пройде за один рік світло, що на секунду робить 300.000 км. Цей рік рівняється 10 білionам км. Віддаль землі від місяця вираховують однією світляною секундою. Найближча стала зірка віддалена від землі на майже 4 і пів світляного року. Одна з зірок, що зветься „Спіка" і належить до порівнюючи „близьких" зірок, віддалена приблизно на 300 світляних років. Щоб улегшити зрозуміння цієї віддалі, можна сказати, що коли б на Спіці були які астрономи та мали змогу оглядати наше життя через далековид, то не бачили б того, що діється тут тепер, але те, що діялося в нас 300 років тому; вони оглядали б часи Хмельниччини, 30-літньої війни тощо. Світло, яке на секунду робить 300.000 км. лине від нас до Спіки аж за 300 літ, бо стільки часу треба,щоб світло (а тим самим і наш зір) долинув з тої зорі сюди, на нашу землю.

ЗАЛІЗНИЦЯ-ЛІЛІПУТ.

В Данії, в Ассаа на одній бічній лінії курсує здавна залізниця-ліліпут, що славиться своєрідним „рекордом" повільности. Замість локомотиви, вагони тягне трактор, змонтований на відповідній площадці Найбільшої швидкости, яку він досягав—це 20 км. на годину і то тоді,коли не їхав проти вітру і не тяг за собою багато вагонів. Нині його швидкість дорівнює восьми кілометрам і тому, коли данські селяни йдуть цим „потягом" вздовж своїх пасовиськ, злазять, оглядають худобу, потім знову наздоганяють його і їдуть далі.

Висилайте передплату на третє чвертьріччя

† Посмертні згадки

Дня 31. березня п. р. у Варшаві згинула трагічно бл. п. **Валентина Соловій**, дружина начальника суду в Холмі Віктора Соловія.

Покійна народилась у Турчинцях на Поділлі дня 23. лютого 1907 р. у родині священика о. Івана Тонашевича.

По закінченні гімназії в Берестї й Торговельного Курсу у Львові, працювала вона в Центросоюзі у Львові. Не дивлячись на важкі умови українського життя, не було майже ні одної збірки на українські цілі, в яких не брала б участи Покійна, знана тоді українському громадянству як панна Валя Тонашевич, завжди усміхнена й повна життя та енергії. За цю працю доводилось Покійній побувати і в польській в'язниці.

Від другої половини 1929 р. вийшовши заміж, ділила Вона долю й недолю разом зі своїм чоловіком, а потім і діточками. Але ніде й ніколи не відмовлялась Вона від праці на громадянському ґрунті. Не відмовлялась Покійна від громадянської праці і в Холмі. Не дивлячись на тяжкі матеріяльні умови, в яких доводилося жити, Вона все знаходила час і можливість прийти з допомогою там, де цієї допомоги потребували. Вона була діяльним членом Окружної Жіночої Секції при УДК, представницею від Окружної Жіночої Секції до Суспільної Опіки УДК та несла дижури при ранених і хворих вояках, що перебували в шпиталях. Лагідна вдача, ніжне серце, ласкаве слово і вроджена усмішка Покійної, не одній змученій душі додавала бадьорости й не одному наболілому серцю втихомирювала біль.

Вістка про Її трагічну смерть глибоким сумом оповила не тільки Її чоловіка та малих дорогих синів — Богдана і Ярослава, яких Вона так любила і для яких жила, але всіх близьких, знайомих і все українське громадянство міста Холма.

У сороковий день Її мученичої смерти хай ці рядки будуть легкою грудкою української холмської землі на Її далеку від Холма свіжу могилу у Варшаві.

В серцях близьких, знайомих і всього українського громадянства міста Холма збережеться про Покійну Вічна Пам'ять, як про зразкову Громадянку, й добру Дружину та Матір. **А. Р.**

Проф. **Петро Козар** — д-р історії, професор Дніпропетрівського Університету — помер в Радомі після тяжкої хвороби 24. квітня, в 46 р. життя, далеко від рідної України.

Кондрацький Теодор — абсольвент Української Гімназії в Станиславові — поляг на большевицькому фронті 13. березня п. р. в 20. р. життя.

Карпюк Василь — студент Медичного Інституту у Львові, б. голова Студентської Секції в Холмі — помер трагічною смертю в Переворську. Похорон його відбувся в Ярославі.

В. І. П.

Від 22-го до 28 -го травня затемнення обов'язує від год. 9.20 веч. до 4.00 рано

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ: За 1 мм. на 1 шпальту в ред. текстом 1.50 зол., в тексті 100 відс. дорожче. — Максимальний вимір оголошення: 180 мм. на 1 шп., або 90 мм. на 2 шп., або 60 мм. на 3 шп., або 45 мм. на 4 шп. **ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ:** 50 грошів за слово, за перше слово грубшим друком — 1 зол.

За редакцію відповідає М. Хомяк у Кракові. Видає »Українське Видавництво«, Краків, вул. Райхсштрассе 34. II. Телефон 230-39
З друкарні »Нова Друкарня Денникова« під наказною управою, Краків, вул. Ожешкової 7, тел. 102-79.
Verantwortlich für den Gesamtinhalt und Anzeigenteil: M. Chomiak, Krakau. Verlag: "Ukrainischer Verlag" G. m. b. H. Krakau, Reichsstrasse 34. Fernspr. 230-39. Druck: „Neue Zeitungsdruckerei", Kommissarische Verwaltung, Krakau, Orzeszkowagasse 7, Fernsprecher 102-79